

טומאת קרי

1 משנה מסכת ברכות ג, ו זב שראה קרי ונדה שפלטה שכבת זרע והמשמשת שראתה נדה צריכין טבילה ורבי יהודה פוטר :

2 תוספות מסכת ברכות דף כב עמוד ב כר' יהודה בן בתירא דאמר דברי תורה אין מקבלין טומאה וי"מ דוקא לתורה אבל לתפלה צריך טבילה ופי' ר"י דלא שנא והטובל בערב יוה"כ אין לו לברך והמברך הוא ברכה לבטלה.

3 הגהת רמ"א: ואין צריך לטבול רק פעם אחת, בלא וידוי, משום קרי; והוא הדין דהטלת תשעה קבין מים נמי מהני (מהרי"ו וכל בו תשב"ץ).

4 מגן אברהם על שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תרו סעיף ד ולפ"ז אשה ששמשה תוך ג' ימים צריכה לכבד ביתה בחמין שלא תפלוט ש"ז ודוקא שלא היה סמוך לטבילתה או סמוך לוסתה דבאותן שעות רגילות להתעבר ויש לחוש שתשחית זרע ההריון וי"א שהטעם דטבילה משום תשובה דהא אפילו נערים ובתולדות שהן בני מצות טובלות ואפי' מי שטבל בער"ה ולא ראה קרי יחזור ויטבול ולפ"ז יש לטבול ג"פ

5 ביאור הלכה סימן תרו סעיף ד יכול לטבול וכו' - עיין מ"ב והיינו דאפילו האנשים שאינן זהירין כל השנה בטבילה עכ"פ בעייה"כ צריך לטבול ולהיות נקי משום יום הקדוש:

6 ספר כלבו סימן סד כתב ה"ר אשר ז"ל ערב ראש השנה נהגו להתענות ולעשות צדקות גדולות כדאמרינן אגרא דתעניתא צדקתא, וגם נהגו כל ישראל לטבול בנהר בער"ה ויום הכפורים ולולי צנת אלה הארצות מחייבי כל ישראל לעשות כן דבעל קרי אסור בתפלה וסמכו על הא דא"ר יוחנן בטלוח לטבילותא וכתב הרי"ף ז"ל לטבילותא בטלו אבל לנטילותא לא בטלו, ועתה נקוט מנהג כל ישראל שאין מתפללין עד שירחצו, ובספרד שאין להם צנה טובלין אבל באלה הארצות לא, ובירושלמי משמע דמקומות יש שטובלין ויש שאין טובלין ומפני שתפלות ראש השנה ויום הכפורים צריכות טהרה מאוד ואין הצנה עדיין נהגו לטבול ע"כ

7 ספר מהרי"ל (מנהגים) הלכות ערב יום כיפור [ד] ויש מפרשים דטבילת ערב יום כפורים משום טהרה היא, כדאיתא במדרש ישראל נקיים הם כמלאכים. ואמר מהר"י סג"ל דלפי זה נראה אשה ששמשה תוך ג' ימים קודם יום כפור צריכה לכבד ביתה בחמין שלא תפלוט שכבת זרע ואח"כ תטבול, כמו במתן תורה שפרשו ג"כ ג' ימים דכתיב היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה (שמות יט, טו), ודוקא שלא בשעת סמוך לטבילתה או שלא בשעת סמוך לווסתה דבאותן שעות אל תכבד שמא תשחית זרע ההריון, דאין אשה מתעברת כי אם סמוך לטבילתה או סמוך לווסתה.

להידמות למלאכים

8 פרקי דרבי אליעזר (היגר) - "חורב" פרק מה ראה סמאל שלא נמצא בהם ביום הכפורים חטא אמ' לפניו רבון כל העולמים יש לך עם אחד כמלאכי השרת שבשמים מה מלאכי ישראל אין בהם אכילה ושתיה כך ישראל אין להם אכילה ושתיה ביום הכפורים, מה מלאכי השרת שלו"ם ביניה"ם יחפי רגל ביום הכפורים כך ישראל יחפי רגל ביום הכפורים, מה מלאכי השרת אין להם קפיצה כך ישראל עומדים על רגליהם ביום הכפורים, מה מלאכי השרת שלום ביניהם כך ישראל שלום ביניהם ביום הכפורים, מה מלאכי השרת נקיים מכל חטא כך ישראל נקיים מכל חטא ביום הכפורים. והב"ה שומע עתירתן של ישראל מן הקטיגור שלהם ומכפר על המזבח ועל המקום ועל הכהנים ועל כל הקהל מקטון ועד גדול ועל כל עונותיהם של ישראל ועל כל העם, שנ' וכפר את מקדש הקדש,

9 ויקרא רבה (מרגליות) פרשת אמור פרשה לא ר' יהושע בש' ר' אחא פתח עיר גבורים עלה חכם (משלי כא, כב). גברים כתי', שכולם גברים ואין בהן נקבה. עלה חכם, זה משה, ומשה עלה אלה האלהים (שמות יט, ג). ויורד עוז מבטחה (משלי שם /כ"א, כ"ב/), ר' יהודה ור' נחמיה ורבנין. ר' יהודה א' עוז, זו תורה, המד"א י"י עוז לעמו יתן (תהלים כט, יא). מבטחה, שבטחון שלמלאכים עליה,

לפני ה' תטהרו: על תשובה וטבילה

10 ראבי"ה חלק ב - מסכת יומא סימן תקכח ניהגו פרושים לטבול, דאמרינן במדרש תנחומא פרשת ואתחנן שמע ישראל וגו' רבנן אמרי וכו' עד אבל ביום הכיפורים שהם נקיים כמלאכים אומר אותו בפרהסיא, ולובשים לבנים מהאי טעמא.

11 רא"ש מסכת יומא פרק ח ומתוך מדרש זה נהגו באשכנז הרבה בני אדם שעומדים כל היום בזקיפה. ונהגו לטבול בערב יום הכפורים. ואמר רב עמרם טובל אדם בשבע שעות ומתפלל תפלת המנחה. ואמר רב סעדיה בעלייתו מלטבול מברך על הטבילה ואין דבריו נראין בזה שלא מצינו בהש"ס רמז לטבילה זו ואין לה יסוד נביאים ולא מנהג נביאים. ..ואין לברך עליה אלא שנהגו העולם לטהר עצמן מקרי לתפלת יום הכפורים. וסמכו אמדרש תנחומא בפרשת ואתחנן ביום הכפורים שהם נקיים כמלאכי השרת:

12 ספר המנהגים (טירנא) הגהות המנהגים עשרת ימי תשובה אמר מהר"ר יודל ומהר"ש (סי' של"ז) שאין להם לנשים לטבול בערב יו"כ כי אין יכולין להיות כמלאכים וטעות הוא בידם כי לא שייך ה' טבילה גבייהו.

13 מגן אברהם סימן תרי ה (פמ"ג) (מחה"ש) דוגמת מלאכי - ולפ"ז אין הנשים לובשין לבנים דאין יכולים להיות כמלאכים דעיר גברי' כתיב כמ"ש מט"מ גבי טבילה ומ"מ הקיט"ל יכולים ללבוש שיכנע לבם

14 מגן אברהם סימן תריט י (פמ"ג) (מחה"ש) שעומדים - היינו בשעת תפלת ערבית אבל מי שעומד כל הלילה לא יוכל להתפלל בכוונ' ביום (ב"י) ויזהרו שלא ישוהו נקביהם ואם נחלוש יכולים לסמוך לשום דבר (מהרי"ל ד"מ) ערסי' תקפ"ה וטעם העמיד' להיות דוגמת המלאכים ולכן הנשים לא יעמדו וכמ"ש סו' תר"י (מט"מ):

תשובה כהטהרה

15 ספר מהרי"ל (מנהגים) הלכות ערב יום כיפור [ג] טבילת ערב יום כפור אמר מהרי"ל סג"ל יש פוסקים לטבול אחר סעודת המפסקת בערב, כי עיקר הטבילה משום תשובה היא ויותר שיקרבנה לעצמו של יום יפה הדבר. אמר מהרי"ל סג"ל דנראה לו להביא ראייה דמשום תשובה היא דהא נהגין אז לטבול אנשים ונשים נערים ובתולות בר מצוה ובת מצוה, בשלמא אנשים טובלים משום טומאת קרי או שמא נגעו בשום טומאה, אך נשים אמאי טובלות הא (אינן) פולטות. וכן הזקנות וכן נערים ובתולות שברור להן שנקי גופם מטומאה, אלא ודאי משום תשובה היא. וכן בירושלמי איתא מעשה בריבה אחת שנשבית בין העכו"ם וכשפדאוה הטבילוה על מה שהאכילוה איסורין. וכן טבילת גר כשנתגייר טובלין אותו משום תשובה. וכיון דטבילה זו משום תשובה היא גם אם טבל בערב ראש השנה ולא ראה שום קרי אח"כ ולא נטמא, מ"מ יחזור ויטבול האידנא לטהר לתשובה.

16 ערוך השולחן אורח חיים סימן תרו והרא"ש שלהי יומא [פ"ח סי' כ"ד] הביא בשם רב סעדיה גאון דצריך לברך על טבילה זו והרא"ש דחה זה וכן המנהג שלא לברך וטעם הגאון נראה משום דכתיב לפני ד' תטהרו ומקוה מטהרת את הטמאים ולכן גם זה בכלל תטהרו:

17 ויקרא פרק טז (ל) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יקוק תטהרו:

18 משנה מסכת יומא פרק ח: ט את זה דרש רבי אלעזר בן עזריה: (ויקרא ט"ז) "מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו" עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חברו. אמר רבי עקיבא: אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרין מי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר (יחזקאל ל"ו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. ואומר (ירמיה י"ז) מקוה ישראל ה' מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל:

19 יחזקאל לו (כד) ולקחתי אתכם מן הגוים וקבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם: (כה) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם: (כו) ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם והסרת את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר:

20 ירמ' יז יג מקוה ישראל יקוק כל עזבך יבשו וסורי בארץ יכתבו כי עזבו מקור מים חיים את יקוק:

לפני ה' תטהרו: על תשובה וטבילה

21 רמב"ם הלכות מקוואות פרק יא הלכה יב דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזירות הכתוב הן, ואין מדברים שדעתו של אדם מכרעתו והרי הן מכלל החוקים, וכן הטבילה מן הטומאות מכלל החוקים הוא שאין הטומאה טיט או צואה שתעבור במים אלא גזירת הכתוב היא והדבר תלוי בכוונת הלב, ולפיכך אמרו חכמים טבל ולא הוחזק כאילו לא טבל, ואעפ"כ רמז יש בדבר כשם שהמכוין לבו לטהר כיון שטבל טהור ואף על פי שלא נתחדש בגופו דבר כך המכוין לבו לטהר נפשו מטומאות הנפשות שהן מחשבות האון ודעות הרעות, כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת טהור, הרי הוא אומר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם, השם ברחמיו הרבים מכל חטא עון ואשמה יטהרנו אמן.

רוקה

22 משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תרו סעיף ד (יז) יכול לטבול - המחבר קיצר דמקודם היה לו לכתוב דמנהג לטבול וללקות בעיו"כ [כ] ואפילו נערים ובתולות מכיון שהם בני מצות טובלות: (יח) קודם הלילה - וטוב [כא] שיטבול קודם תפלת המנחה ששם מתודה וכן נוהגין ומקצתן נוהגין לטבול אחר סעודה המפסקת כדי שיהיה סמוך ליוה"כ:

23 תלמוד בבלי מסכת נדה דף סז עמוד ב רבי יוחנן אמר: בין בזמנה בין שלא בזמנה - אינה טובלת אלא בלילה, משום סרך בתה.

24 שו"ת הריב"ש סימן תכה ומה שנפלאות: איך לא תקנו טבילה לפנויה, כדי שלא יכשלו בה רבים? ואין כאן מקום תמה! שהרי כיון שהפנויה אסורה, כמש"כ. אדרבה! אם היתה טובלת, היה בה מכשול: שהיו מקילין באסורה; כיון שאין אסורה, אלא מדרבנן.

25 שדי חמד יום הכפורים א:ו. שיש חשש תקלה בטבילת בתולות ואם כן מסתבר דאין להניח לבתולות לטבול גם בערב יום הכפורים דהוי חומרא דאתי לידי חשש תקלה

26 שו"ת רב פעלים חלק ד - יורה דעה סימן טז +מה שנהגו הנשים הנדות והבתולות לטבול בער"ה וערויה"כ אי אריך למעבד הכי אי איכא למיחש למכשולות שונות. + הנה מנהג הנשים של בני בתינו וקרובינו לטבול ערב ר"ה וערב יוה"כ משום טהרה מתשמיש אף על פי שהם טהורים מנדה ולא עוד אלא גם האשה שהיא לא טבלה מנדתה כי עודנה בתוך ז' נקיים שלא שלמו ג"כ טובלת בתוך ז' נקיים בשביל טהרה בלבד כדי שתבא לבית הכנסת ותתפלל בימים נוראים בטהרה ואחר ז' נקיים אז תטבול כהלכה בשביל בעלה ולא עוד אלא שגם הבתולות שבבית ג"כ עושים כן לטבול קודם ר"ה בשביל שיבואו לבית הכנסת ויתפללו בטהרה.

והנה בעתה נסתפקתי בנשים הטובלות תוך ז' נקיים בשביל טהרה לבית הכנסת ותפלה הגם שהם באמת עודם מתנהגים באיסור הרחקת הנדה עם בעליהם כנדה גמורה שלא טבלה והם טובלים לבעליהם אחר ז' עכ"ז יש להסתפק אולי לא אריך למעבד הכי דאיכא למיחש למכשול פן יקל בעיניה איסור נגיעה וכיוצא בראותה שכבר טבלה.

.... והנה ממ"ש הריב"ש ז"ל טעם על הפנויות שלא תקנו להם טבילה אין הוכחה מזה לערער על נ"ד די"ל התם הפנויות אין להם סיבה וטעם לטבול ואם היו אומרים להם לטבול כדי שלא יכשלו בהם רבים נמצא שעושים בזה תקנה לחוטאין והרי כאלו הם נותנים אצבע בין שיניהם להכשל משא"כ בני"ד דהיא טובלת משום סיבה וטעם יש לה בזה כדי שתתפלל ותכנס לבית הכנסת בטהרה לכן ודאי לא תבא לידי מכשול כי יודעים שזו הטבילה לא תועיל בשביל נגיעה ותשמיש בינה לבין בעלה.

ורק בקיצור דברים אומר כי נראה שהנשים הללו שהם טובלות רק בערב ר"ה וערב יוה"כ בתוך השבעה נקיים שכונתם לש"ש = לשם שמים = בשביל טהרה אין למחות בידם חדא דאין זה דבר תמידי כאשר היו עושין בדורות הראשונים בכל פעם דלהכי חשו בדורות האחרונים לדעת הרמב"ן ובטלו מנהגם. ועוד כי כאן כשר טובלין בתוך הז' נקיים בשביל טהרה לתפלה נקייה וכיוצא אין מסירים השער של אותו מקום גם אין קוצצין הצפרניים וגם אין סורקין את שער ראשם והרי בזה חסרו כמה דברים הנהוגים בטבילת אשה לבעלה וזה היכר גדול להם שזאת הטבילה לא תועיל לטהר האשה לבעלה אלא רק משום טהרת הנפש ונקיות לעבודה ותפלה של ימים נוראים ולכן אין למחות בידם על זאת כן נ"ל כעת והשי"ת יאיר עינינו באור תורתו אכי"ר.